

Skrynnik Viktoriia, PhD, Associate Professor, Department of Trade, Hotel and Restaurant Business, and Customs, State Biotechnological University (SBTU); e-mail: v_skrynnik@btu.kharkiv.ua

Кудряшов Андрій Ігорович, кандидат технічних наук, асистент, кафедра торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи, Державний біотехнологічний університет; e-mail: kudriashovsbtu@gmail.com

Kudriashov Andriy, candidate of technical sciences, assistant, Department of Trade, Hotel and Restaurant Business, and Customs, State Biotechnological University (SBTU); e-mail: kudriashovsbtu@gmail.com

УДК 640.43/.45-043.86(477.54)

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ РЕСТОРАННИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ТА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

О.О. Соколовська, А.Е. Радченко, А.О. Пащенко

У статті проаналізовано нинішній стан ринку ресторанних послуг України та Харківського регіону, зокрема м. Харкова. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку ресторанної індустрії. Було досліджено широту асортименту ресторанних послуг, які надаються у закладах ресторанного господарства Харкова. В результаті аналізу даних було виявлено зростання кількості закладів різного сегменту та притаманність ресторанному сектору міста перспектив динамічного розвитку.

Ключові слова: індустрія гостинності; заклади ресторанного господарства; об'єкти господарювання; тенденції розвитку.

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE RESTAURANT INDUSTRY IN KHARKIV

O. Sokolovska, A. Radchenko, A. Pashchenko

The article analyzes the current state of the restaurant services market in Ukraine and Kharkiv. The key problems and prospects for the development of the hospitality industry in the present are considered. It is emphasized that as a result of the full-scale russian invasion of Ukraine, the hospitality industry has become one of the most damaged sectors of the State's economy, and the conditions for the functioning of restaurant business establishments have become much more complicated. A significant differentiation in the impact of the war on the restaurant business in different regions of Ukraine was found. In addition, it is determined that the restaurant services market has undergone redistribution, and currently the largest number of restaurant establishments is located in the western regions of Ukraine. Having studied the restaurant sector of Kharkiv, it can be noted that, as of today, the

city's restaurant services market shows a significant increase in the number of business entities of the following types: coffee shops, cafes, snack bars, and buffets. In addition, an increase in the number of restaurant establishments of various segments has been identified. However, it is noted that the share of medium-sized businesses is the largest, compared to the low and premium segments of establishments. The breadth of the range of restaurant services provided by the restaurant business establishments in Kharkiv was studied. Taking into account the data obtained during the study, the overall range of services was noted to be quite wide. At the same time, a large number of establishments offering a wide range of mandatory and additional services were not identified. Therefore, it was assumed that the consumer market in Kharkiv still needs to be transformed to improve the level of service provision. In conclusion, as a result of the overall data analysis, it was noted that the city's hospitality industry has prospects for dynamic development, and Kharkiv itself is an interesting tourist destination.

Keywords: *hospitality industry; restaurant business establishments; business entities; development trends.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Станом на сьогодні, в Україні простежується значне ускладнення умов для розвитку ресторанного бізнесу. Починаючи з 2019 року, загострення пандемії COVID-19, індустрія гостинності увійшла до переліку секторів, які понесли найбільші збитки. Повномасштабне вторгнення та воєнні дії на території України значно погіршили існуючу ситуацію та стали перешкодою для відновлення галузі, оскільки відвідування закладів ресторанного господарства (ЗРГ) значно скоротились. Додатковими факторами негативного впливу на індустрію гостинності також виступають інфляція та недосконалі ринкові відносини. Ринок готельно-ресторанних послуг також зазнав перерозподілу – в східних областях з інтенсивними бойовими діями ринок слабко функціонує, тоді як у західних областях кількість об'єктів господарювання значно зростає [1].

На сьогодні, ресторанний сектор м. Харкова, міста мільйонника, що знаходиться майже на кордоні з країною-агресоркою, значно пошкоджений і продовжує знищуватись внаслідок воєнних дій. Однак за 2023-2024 рр. відзначається приріст об'єктів господарювання. Вже у 2023 році 50% закладів, що були змушені тимчасово припинити свою діяльність [2], повернулись на ринок послуг та стали доступними для відвідування. Така тенденція викликає інтерес до дослідження динаміки ринку ресторанного бізнесу в м. Харкові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями стану індустрії гостинності та тенденцій розвитку ЗРГ України займалась значна кількість вітчизняних науковців. Гузар У. Є. [3], Полотай Б. Я., Жмур-Клименко Б. В. [4] докладно проаналізували діяльність ЗРГ в

умовах воєнного стану. Вченими було висвітлено низку проблем функціонування ресторанних підприємств у сьогоденних реаліях, як, наприклад, неможливість забезпечення стовідсоткової безпеки гостей або фізична зруйнованість великої кількості закладів. Стан ринку готельно-ресторанних послуг, безпосередньо, у місті Харкові, розглядала невелика кількість наукових діячів. Тенденції зміни кількості ЗРГ та залучення інвестицій в індустрію ресторанного бізнесу оцінили Гросул В. А. та Іванова Т. П. [5]. Беручи до уваги стрімкі зміни як економічної, так і політичної ситуації, варто наголосити, що питання потребує подальшого наукового дослідження та розкриття невирішених у поданих публікаціях питань.

Мета статті. Метою статті є виявлення особливостей сучасного стану ринку ресторанних послуг України та Харківського регіону. Задля досягнення мети визначено ряд завдань, а саме: проаналізувати тенденцію розвитку ресторанних послуг в Україні в цілому, вивчити динаміку розвитку ринку Харківського регіону, зокрема м. Харкова, структуру ринку щодо типів об'єктів господарювання, асортимент основних та додаткових послуг, що надаються в сьогоденні суб'єктами.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останнє десятиліття вітчизняна індустрія гостинності набула значних успіхів у розвитку. Це пов'язано з проведенням низки міжнародних заходів, як, наприклад, Євробачення у 2004 та 2017 рр. та Чемпіонат Європи з футболу у 2012 р. Туристичні потоки, порівняно з 1996-2006 рр., зросли на 150% у період з 2007 по 2017 рр. [6].

Станом на зараз, на ринку готельно-ресторанних послуг України заклади ресторанного господарства (ЗРГ) середнього сегменту розвиваються динамічно. Кількість закладів преміум-сегменту у 2020 р. мала позитивний приріст і становила 14% від загального об'єму, тоді як у 2018 р. цей показник складав 12%. Така тенденція пояснюється великим обсягом вітчизняних приватних інвестицій [7].

Аналізуючи український ресторанний сектор по областях підкреслено, що найбільш розвиненим на сьогодні є ринок м. Львова, з показником 1,6 тис. осіб на один об'єкт господарювання, тоді як у Києві – 2,5 тис. осіб. Враховуючи дані державного інфо-сервісу Start Business Challenge, можна зазначити, що у країнах Західної Європи на 10 тис. жителів припадає 32 підприємства, що майже на 54% більше, ніж в Україні, що свідчить про ненасиченість ринку. Однак, високі показники насиченості простежуються в таких регіонах як Закарпатський та Хмельницький, що зумовлено популярністю цих регіонів серед внутрішніх туристів, а до пандемії – ще й іноземних [8].

На споживчому ринку України представлено достатньо широкий асортимент кухонь світу (рис 1). Не лише українська, а й інші кухні стають до вподоби споживачам. Згідно з аналітичними даними, найбільшою популярністю серед українських споживачів користуються кухні наступних країн: Італія, Франція, Іспанія, Америка та, безпосередньо, Україна. На частку кухонь зазначених країн припадає 20%, 12%, 9%, 14% та 15% відповідно. З-поміж закладів з азійською кухнею, 8% ЗРГ України, переважають японська та китайська кухні, а також популярними виступають вірменська (7%) та азербайджанська (6%) кухні [6].

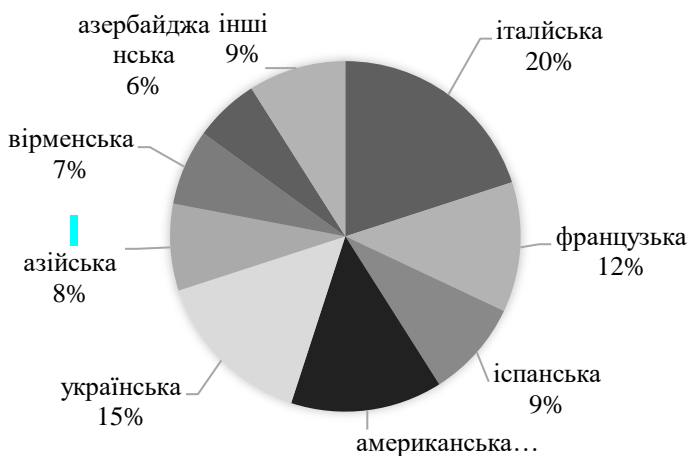

Рис. 1 Сегментація ринку залежно від кухонь світу, розраховано за даними [6]

Варто зазначити, що станом на сьогодні набирає обертів практика франчайзингу підприємствами, які мають унікальну перевагу та репутацію на ринку. Це полегшує процеси залучення цільової аудиторії та отримання прибутку новим учасникам ринку. Як результат, схильність до використання франчайзингу в ресторанному секторі зросла на 35% у період з 2015 по 2020 рік. Франчайзинг в Україні є потужним каталізатором динамічного розвитку ресторанного сектору. Поширення франчайзингу призвело до стрімкого збільшення кількості осіб, готових інвестувати у власний бізнес під впізнаваним брендом. З роками, розвинуті франчайзингові мережі диверсифікуються та все більше дистанціюються від інших гравців ринку у своєму успіху [9].

За підсумками 2021 р., подано аналітичну оцінку і характеристику динаміки стану ринку ресторанних послуг в Україні та його розвитку. Індустрія гостинності у 2021 р. демонструє тенденцію зростання, порівняно з аналогічним періодом у 2020 р. – першому році пандемії (рис. 2).

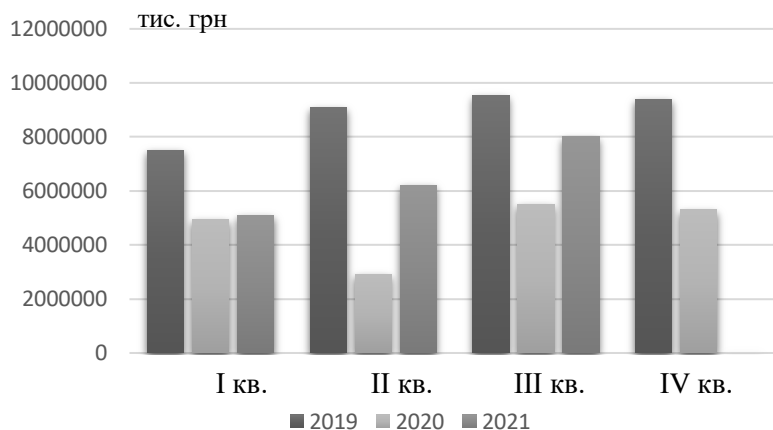

Рис. 2. Обсяг ресторанного ринку України 2019–2021 рр.,
розраховано за даними [10].

На рис. 2 можна побачити, що поточні торгові надходження у сегменті В₂С не досягли показників 2019 р., але перевищили показники трьох кварталів 2020 р. За результатами перших 3 кварталів 2021 р., обсяг торговельних надходжень ресторанного ринку в Україні становив приблизно 19,3 млрд. грн. (\$695,8 млн.), що приблизно на 6 млрд. грн. (\$218,9 млн.), понад 45,9%, перевищує аналогічні показники 2020 року. Враховуючи фактичну інфляцію на рівні 10-12% з початку 2021 р. та незначної зміни середньорічного курсу долара, простежується видиме зростання показників [10].

Варто зазначити, що до 2022 р. прогнозувалось подальше стрімке зростання вітчизняного ринку ресторанних послуг. Крім того, було підкреслено збільшення частки демократичного сегменту. Водночас найбільшим пріоритетом виступало збільшення кількості кав'ярень та пабів, концепт та показники якості яких з роками будуть покращені [9]. Внаслідок жорстокої широкомасштабної агресії з боку країни-агресорки, українські підприємства змушені адаптуватись до воєнних реалій в умовах екстремального стресу. За даними Державної служби статистики України, у 2022 р. обсяг реалізації продукції ресторанного

господарства в Україні, порівняно з 2021 р., знизився на 54,1% [8]. Для ресторанного бізнесу, який протягом двох років «переживав» пандемію COVID-19, це стало черговим викликом. За даними дослідження НБУ, 58% власників об'єктів господарювання в Україні зазнали значних збитків під час пандемії.

Термін стратегічного планування у більшості ЗРГ наразі не перевищує одного тижня, а в деяких випадках становить лише 2-3 дні. Це пов'язано з невизначеною економічною ситуацією, ризиками руйнування інфраструктури та перебоями з постачанням продуктів харчування. За даними операторів ринку, станом на вересень 2022 р. близько 7 тис. ЗРГ припинили свою діяльність внаслідок війни росії проти України [11]. Як наслідок, ринок скоротився на 25%, якщо порівнювати з лютим 2022 року (рис. 3).

Рис. 3. Показники діяльності об'єктів господарювання України в готельно-ресторанній сфері за 2018-2022 рр. в натуральному і грошовому вираженні, побудовано авторами за даними [11]

Найбільш постраждалим є ресторанний сектор східних та південних областей України, наприклад, Харківська, Миколаївська, Запорізька, Луганська області, де ринок скоротився на 50%. У центральних областях (Київській, Черкаській, Кіровоградській) спостерігається скорочення на 30%. Натомість у західних областях України, де бойові дії ведуться менш активно, кількість об'єктів господарювання. Зокрема, у Львівській та Івано-Франківській областях показник збільшився на 30%, а в Закарпатській та Чернівецькій – на 20%. Зазначені дані свідчать про значну диференціацію впливу війни на

ресторанний бізнес в різних регіонах України. Західні області стали притулком для багатьох людей, що призвело до зростання попиту на ресторанный послуги. Натомість східні та південні області, де ведуться активні бойові дії, зазнали значних руйнувань і втрат, що негативно вплинуло на ресторанный бізнес. Важливо зазначити, що війна істотно змінила умови ведення бізнесу для власників ЗРГ. Підприємці змушені адаптуватися до нових реалій, шукати нові шляхи розвитку та прикладати чимало зусиль для існування на ринку [12].

Ринок послуг в ресторанному господарстві м. Харкова на сьогодні в занепаді, що пов'язано з наступними проблемами: регулярні обстріли; виїзд мешканців за межі міста; відсутність міжнародних подій, ділових зустрічей; ускладнення умов для ведення бізнесу. Проте більша частина підприємців докладають максимум зусиль, аби працювати за таких складних обставин.

За даними Офіційного сайту Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету [2], наведено дані, що на 01.01.2024 населення міста Харкова обслуговує 3266 підприємств торгівлі у порівнянні з 01.01.2023 – 2910 од.; 1563 підприємства ресторанного господарства (01.01.2023 – 1427 од.) (рис. 4); 1087 підприємств побутового обслуговування населення (01.01.2023 – 1028 од.); 48 ринків та торговельних майданчиків (01.01.2023 – 44 од.), у тому числі 40 змішаних, продовольчий, 7 непродовольчих.

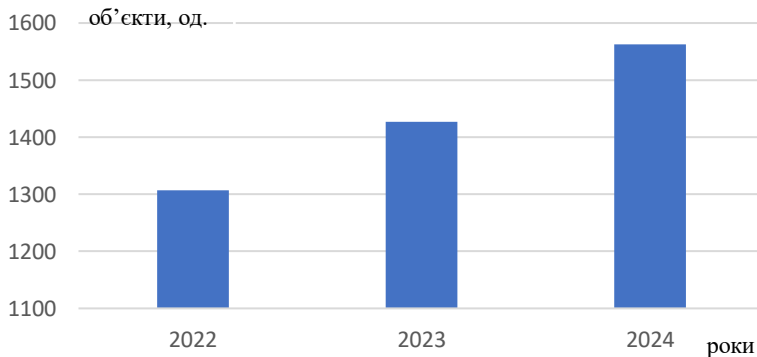

Рис. 4. Динаміка зміни ринку ресторанных послуг Харкова залежно від кількості об'єктів господарювання 2022-2024 рр., розраховано авторами за даними [2]

Видимим є те, що, незважаючи на воєнні дії, ринок відновлює свою діяльність. Таким чином, кількість об'єктів господарювання на

харківському ринку ресторанного сектору у 2024 р. збільшилась у порівнянні з 2023 р. на 10%, а в 2022 р. – на 20%.

До 24 лютого 2022 року, ринок ресторанних послуг м. Харкова був представлений ЗРГ преміального, середнього та низького сегменту, залежно від цінової політики та рівня надання послуг. Заклади преміум-сегменту становили найменшу частину усіх об'єктів господарювання і їх кількість дорівнювала 14%. У порівнянні з м. Києвом, 29%, та м. Львовом, 23%, показник є значно нижчим. Однак ЗРГ середнього сегменту складала найбільшу частину – 54%, а заклади низького – 34% (рис. 5) [4].

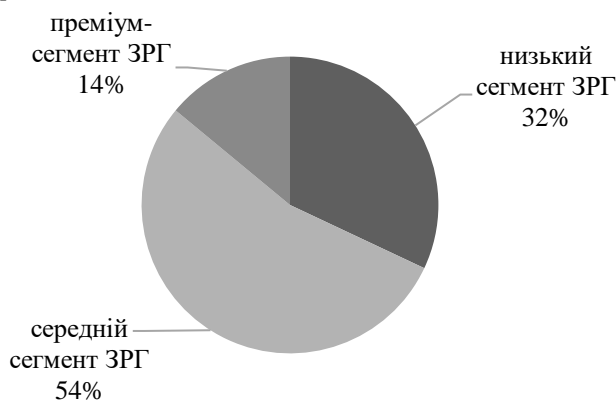

Рис. 5. Сегментація ЗРГ м. Харків залежно від цінової політики та рівня надання послуг, розраховано авторами за даними [4]

Така сегментація, залежно від цінової політики та рівня надання послуг, зумовлена, безпосередньо, специфікою географічного положення та демографічної структури. Впливовим на формування ринку послуг м. Харкова є велика кількість молоді, яка навчається у вищих міста. Слід виокремити й інші фактори впливу, а саме: до 2022 р. стрімко розвивалась сфера ІТ, була висока виробнича потужність та обсяги торгівлі.

З загальної кількості об'єктів господарювання, 54% – об'єкти середнього сегменту. Для ЗРГ середнього сегменту характерні наступні ознаки: доступні ціни, класичний інтер'єр, широкий асортимент страв, висока швидкість обслуговування, наявність самообслуговування.

Аналітичні дані свідчать, що 32% закладів м. Харкова функціонують як ЗРГ низького сегменту, зокрема бари з вузьким асортиментом продукції (бутерброди, пиріжки, сендвічі тощо). Зазвичай, заклади такого типу першочергово орієнтуються на надання

основних послуг споживачу. Необхідно підкреслити, що більшість об'єктів господарювання цього сегменту не планують діяльність в контексті заходів щодо підвищення якості обслуговування та кухні, не інвестують у інтер'єр, екстер'єр та матеріальне оснащення.

За даними, зазначеними у сервісі tomato.ua, який надає можливість перегляду каталогу ЗРГ різних міст України, було визначено, що станом на сьогоднішній день у Харкові функціонує 14 типів ЗРГ (рис. 6), загальною кількістю 1563 од. об'єктів господарювання (табл. 1) [6].

Рис. 6. Типи функціонуючих ЗРГ Харкова,
розраховано авторами за даними [6]

Відмічено, що на частку кафе та ресторанів припадає 26,4% та 21,4% відповідно, тому слід виокремити, що вони займають найбільшу частину ринку. На бари припадає 13,2%, паби займають 5% від загального обсягу, кав'ярні – 15,5%, а кондитерські та піцерії – лише 4,4%. Інші типи ЗРГ займають 11% ринку. Також необхідно звернути увагу, що на ринку присутні онлайн-ресторани, а саме 39 об'єктів. Особливого розвитку вони набули при пандемії та наразі залишаються актуальними [6].

У сьогоднішній м. Харків з туристичного боку є привабливим, а це дозволяє збільшувати потік вітчизняних та іноземних туристів з кожним роком, за умови розвитку туристичного, готельного та ресторанного секторів. Конкретно для ресторанного бізнесу м. Харкова, властивим є посилення спеціалізації закладів. Присутній динамічний розвиток закладів різного сегменту. Наприклад, для міста є характерним розвиток такого напрямку як кав'ярні, що обумовлено не тільки появою традиції у споживача вживати каву, але і дефіцитом пропозиції, який склався за

рахунок високої цінової політики на оренду приміщень для ресторанного бізнесу, а це прямо впливає на цінову політику самого закладу. Необхідно можна зазначити, що за останні роки кількість закладів швидкого харчування у Харкові почала скорочуватись. Цю тенденцію можна вважати початком розвитку індустрії гостинності міста [10].

Таблиця 1 – Тип ЗРГ на ринку м. Харків

Тип об'єкту господарювання	Кількість об'єктів присутніх на ринку
Кафе	413
Ресторани	335
Бари	207
Кав'ярні	242
Паби	71
Кондитерські	69
Піцерії	54
Заміські ресторани	27
Бургерні	39
Кальянні	16
Антикафе	13
Рестобар	24
Ресторани швидкого харчування	14
Онлайн-ресторани	39

Джерело: розраховано авторами за даними [6]

За допомогою досліджень, було виявлено стрімке зростання ресторанної інфраструктури за 2015-2019 рр., що стало причиною збільшення кількості ресторанів преміум-сегменту. Однак масова частка споживачів з високим рівнем доходу у м. Харкові зростала значно повільніше, ніж швидкість появи на ринку нових елітних закладів. Така ситуація викликає конкурентну боротьбу між об'єктами господарювання у наданні послуг, якості обслуговування, а також у розширенні асортименту додаткових послуг (табл. 2) [6].

Аналізуючи дані, необхідно відзначити, що асортимент послуг на ринку ресторанних послуг м. Харкова є широким, однак, підприємств, які надають широкий перелік послуг, дуже невелика кількість. Наприклад, послуга «Доставка» присутня лише у 289 об'єктів, при їх кількості – 1563. Або ж послуга «Безкоштовна вода», яка має бути присутня у всіх об'єктів середнього сегменту, наявна лише у 21 закладах. Отже, ринок ресторанних послуг м. Харкова ще має трансформуватися задля підвищення рівня надання послуг.

Таблиця 2 – Асортимент послуг на ринку ресторанного господарства м. Харкова

Послуги, що пропонуються на ринку готельного господарства	Кількість об'єктів господарювання
Вір-зала	83
Wi-Fi	948
Банкетна Зала	164
Басейн	1
Безкоштовна вода	21
Бізнес-ланч	247
Більярд	20
Бранч	7
Дартс	4
Дитячий куточок	37
Дитяча кімната	32
Дитяче крісло	32
Дитяче меню	89
Діджей	32
Доставка	260
Дров'яна піч	2
Можливість забрати їжу з собою	791
Жива музика	137
Сніданок	176
Заїзд для людей з обмеженими можливостями	11
Кімната/зала для паління	20
Кальян	195
Караоке	102
Кінозала	4
Мангал	31
Меню англійською мовою	77
Настільні ігри	47
Літня тераса	335
Паркувальні місця	258
Відвідування з тваринами	34
Приймають картки American Express	22
Приймають кредитні картки	554
Cork fee	22
ТВ перегляд спортивних передач	150
Танцмайданчик	86
Шоу-програма	65

Джерело: розраховано авторами за даними [6]

Розвиток малого і середнього бізнесу сприяє формуванню середнього класу, цільовою аудиторією якого є особи з низьким та середнім рівнями доходу. Зважаючи на вищезазначене, очевидним можна вважати, що м. Харків є цікавим для вітчизняних мереж формату Quick&Casual, який виступає сучасним аналогом радянських їдальнь. Тенденція збільшення кількості таких об'єктів господарювання дозволила сформуванню сегментів на ринку.

Відкриття значної кількості торгових центрів, закладів низького рівня, фуд-кортів та ін. стало поштовхом для розвитку ресторанного бізнесу в місті. Така тенденція характерна для мережевих закладів з відпрацьованою виробничою схемою і бізнес-процесами. Можна відзначити, що ринок м. Харкова зараз лише починає розвиватись, тому у сегментах простежується невисока конкуренція. Відзначено тенденції впровадження сезонного меню, дня національної кухні країн світу. Крім обов'язкових послуг, пропонуються додаткові, а саме: різноманітні шоу, презентації, кейтеринг та інше. Спостерігається тенденція до збільшення частки кафе, закусочних, буфетів. Водночас частки ресторанів та барів зазнають незначних змін.

Висновки. В результаті аналізу даних було встановлено, що за останнє десятиліття індустрія гостинності України значно розвинулась, причиною чого можна вважати проведення ряду міжнародних заходів. У 2019 році, внаслідок пандемії COVID-19, ресторанний сектор зазнав значних втрат, однак, вже у 2021 році відмічено поступово відновлення зазначеного сектору і приріст показників. За результатами перших 3 кварталів 2021 р., обсяг торговельних надходжень ресторанного ринку в Україні становив приблизно 19,3 млрд. грн. Вітчизняний ринок ресторанних послуг відзначався тенденцією стрімкого зростання, проте повномасштабне вторгнення країни-агресорки на територію України спричинило перерозподіл ринку, суттєво змінивши його структуру.

Станом на сьогодні, найбільш постраждалими є ринки східних та південних областей, на території яких ведуться активні бойові дії. Наприклад, ринки Харківської, Миколаївської, Запорізької, Луганської областей скоротились на 50%. Натомість у західних областях, які стали притулком для великої кількості осіб, змушених покинути своє місце проживання, простежується збільшення кількості ЗРГ. Зокрема, у Львівській та Івано-Франківській областях показник збільшився на 30%, а в Закарпатській та Чернівецькій – на 20%. Щодо центральних областей (Київської, Черкаської, Кіровоградської), спостерігається скорочення ринку на 30%.

Функціонування ресторанного сектору м. Харкова на сьогодні є значно ускладненим внаслідок воєнних дій. Однак, незважаючи на

вищезазначені обставини, можна виокремити зростання кількості закладів різного сегменту як початок розвитку та відновлення індустрії гостинності міста. 32% закладів м. Харкова функціонують як ЗРГ низького сегменту, 54% – ЗРГ середнього сегменту, а решта, 14% – преміум сегмент. Оскільки ринок ресторанних послуг м. Харкова наразі лише починає розвиватись, то високої конкуренції у сегментах не спостерігається, що спрощує процес входження нових ЗРГ на споживчий ринок. Аналіз асортименту пропозицій від закладів можна вважати достатньо широким. Отже, ринок ресторанних послуг м. Харкова є перспективним, йому властива тенденція динамічного розвитку, а, крім цього, місто виступає цікавим об'єктом з туристичного боку.

Враховуючи, що ринок м. Харкова зазнав значних змін і суб'єкти господарювання намагаються балансувати в цей складний час, важливим питанням постає, чи не відображаються політичні та економічні чинники на якості надання послуг ЗРГ. Тому подальші дослідження окреслено як визначення рівня якості надання послуг у ресторанній сфері.

Список джерел інформації / References

1. Власенко І.В., Рябенка М.О., Лук'янець А.В. Динаміка розвитку закладів готельного господарства та їх вплив на економіку держави. Концептуальні засади та тенденції розвитку соціально-економічних процесів: монографія. Opole: The Academy of Management and Administrationin. Opole, 2020. С. 135 – 142.

Vlasenko I.V., Ryaben`ka M.O., Luk`yanets` A.V. Dinamika rozvitku zakladiv hotel`noho hospodarstva ta yikh vpliv na ekonomiku derzhavi. Kontseptual`ni zasadi ta tendentsiyi rozvitku sotsial`no-ekonomichnikh protsesiv: monohrafiya. Opole: The Academy of Management and Administrationin. Opole, 2020. S. 135 – 142.

2. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету URL: <https://www.city.kharkiv.ua/ru/dokumentyi/dokumentyi-departamentov.html?p=60> (дата звернення: 16.04.2024).

Ofitsiyiniy sayt Kharkivs`koyi mis`koyi radi, mis`koho holovi, vikonavchoho komitetu URL: <https://www.city.kharkiv.ua/ru/dokumentyi/dokumentyi-departamentov.html?p=60> (data zvernennya: 16.04.2024).

3. Гузар У. Є., Левчук А. В. Аналіз діяльності закладів ресторанного бізнесу в Україні під час війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* веб-сайт. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-12-01> (дата звернення: 16.04.2024).

Huzar U. Ye., Levchuk A. V. Analiz diyal`nosti zakladiv restorannoho biznesu v Ukrayini pid chas viyni. Problemi suchasnikh transformatsiy. Seriya:

ekonomika ta upravlinnya. veb-sayt. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-12-01> (data zvernennya: 16.04.2024).

4. Полотай Б. Я., Жмур-Клименко Б. В. Ресторанный бизнес під час війни. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній*. 2022. № 7. С. 37-42.

Polotay B. Ya., Zhmur-Klimenko B. V. Restoranniy biznes pid chas viyni. *Industriya turizmu i hostinnosti v TSentral`niy ta Skhidni*. 2022. # 7. S. 37-42.

5. Гросул В.А., Іванова Т.П. Тенденції сучасного розвитку підприємств ресторанного господарства в Україні та Харківській області. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. № 1. С. 143-149.

Hrosul V.A., Ivanova T.P. Tendentsiyi suchasnoho rozvitku pidpriyemstv restorannoho gospodarstva v Ukraini ta Kharkivskiy oblasti. *Naukoviy visnik Uzhhoroďskoho univertsitetu*. 2017. # 1. S. 143-149.

6. Каталог закладів Харкова. *Томато.юа* : веб-сайт. URL: <https://tomato.ua/ua/kharkiv> (дата звернення: 24.04.2024).

Kataloh zakladiv Kharkova. *Tomato.yua* : veb-sayt. URL: <https://tomato.ua/ua/kharkiv> (data zvernennya: 24.04.2024).

7. Мельник І.М. Сучасні тенденції розвитку готельного господарства в Україні. Молодий вчений, 2016 р. №7. С. 67 – 71.

Meľnik I.M. Suchasni tendentsiyi rozvitku hotel`noho gospodarstva v Ukraini. *Molodiy vcheniy*, 2016 r. #7. S. 67 – 71.

8. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.02.2024).

Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (data zvernennya: 01.02.2024).

9. Рябенка М.О. Оцінка якості послуг у готелях і ресторанах. Все про туризм. 2020. Вип. 52. Ч.2. С.46-51. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/ryabenka2.htm (дата звернення: 01.02.2024).

Ryaben`ka M.O. Otsinka yakosti posluh u hotelyakh i restoranakh. *Vse pro turizm*. 2020. Vip. 52. Ch.2. S.46-51. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/ryabenka2.htm (data zvernennya: 01.02.2024).

10. Обсяг ресторанного ринку в Україні у 2021 році. URL: <https://restaurant-consulting.com.ua/uk/obsjag-restorannogo-rinku-v-ukraini-u-2021-roci> (дата звернення: 15.02.2024).

Obsyah restorannoho rinku v Ukraini u 2021 roci. URL: <https://restaurant-consulting.com.ua/uk/obsjag-restorannogo-rinku-v-ukraini-u-2021-roci> (data zvernennya: 15.02.2024).

11. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 16.02.2024).

Natsional`niy bank Ukraini. URL: <https://bank.gov.ua/> (data zvernennya: 16.02.2024).

12. Аналіз споживання продуктів харчування HORECA. 2022 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-potrebleniya-produktov-pitaniya-v-horeca-2022-god> (дата звернення: 16.02.2024).

Analiz spozhivannya produktiv kharchuvannya HORECA. 2022 rik. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-potrebleniya-produktov-pitaniya-v-horeca-2022-god> (data zvernennya: 16.02.2024).

Соколовська Олена Олександрівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, e-mail: olenasokolovska@karazin.ua.

Sokolovska Olena, PhD in technical science, associate professor of the department of international e-commerce and hotel and restaurant business, V. N. Karazin Kharkiv National University, e-mail: olenasokolovska@karazin.ua.

Радченко Анна Едуардівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри харчових технологій в ресторанній індустрії, Державний біотехнологічний університет; e-mail: gasanova.anna.edyardovna@gmail.com.

Radchenko Anna, PhD in technical science, ass. prof, department of food technology in restaurant industry, State Biotechnological University (SBTU); e-mail: gasanova.anna.edyardovna@gmail.com.

Пашченко Алєся Олегівна, студентка групи УГР-11, кафедри міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, e-mail: aliesia.pashchenko@student.karazin.ua.

Pashchenko Aliesia, student of UGR-11 group, department of international e-commerce and hotel and restaurant business, V. N. Karazin Kharkiv National University e-mail: aliesia.pashchenko@student.karazin.ua.

УДК 658.3

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Д.М. Одарченко, К.В. Сподар, Т.В. Карбівнича

У статті розглянуто шляхи удосконалення системи внутрішнього навчання персоналу компанії за рахунок впровадження модульної системи та системи дуального навчання. Встановлено, що регулярна перевірка знань покращила середній відсоток правильних відповідей серед працівників, які пройшли навчання. Проте виявлено деякі недоліки, серед яких необхідність відвідувати заняття щодня, що викликає невдоволення працівників, недостатньо часу для самопідготовки; тривалий робочий день без перерв.

Ключові слова: підприємство готельного бізнесу, персонал, внутрішнє навчання, модульна система, дуальне навчання.